

Det internasjonale leieboer manifestet

Første utgave ble vedtatt av IUT rådsmøte i Bergen 6.juni 1974. Andre versjon ble vedtatt av IUT styremøte i Berlin 1.desember 2001.

I

Rett til bolig

Retten til høvelig bolig er nedfelt i mange internasjonale menneskerettighets dokument. IUT og medlemsorganisasjonene i IUT krever rett til bolig og tiltak for å bedre levestandarden for leieboere.

Retten til en god, rimelig og tilgjengelig bolig er en universel menneskerett som må lovfestes i det enkelte lands lover. Regjeringene må sette inn nok ressurser til å oppfylle denne retten. Rike land bør hjelpe mindre rike land med å oppfylle sine forpliktelser. IUT støtter forsøk med å styrke FN dokumenter og erklæringer på dette området. Se FN tekst på engelsk : Appendix 1

II

Godkjenning av leieboer organisasjoner

Nasjonal lovgiving skal gi anerkjennelse og rett til leieboer organisering. Lovverket skal beskytte og legge til rette for demokratisk leieboer organisering.

III

Ingen diskriminering

Alle skal ha rett til menneskverdlig bolig. Regjeringen må sikre at det ikke er noen form for diskriminering på boligmarkedet utifra rase, religion, seksuell legning eller andre grunner.

IV

Sunn ikke helsefarlig bolig

Leiligheter med tilstøtende områder og uteområder må være sunne og ikke helsefarlige. De må være frie for ting som kan skade deres helse. Det må være utleiers ansvar, sammen med leieboer, å holde området fritt for ting som spesielt kan skade barna.

V

Husleie

Siden bolig er en menneskerett, se FNs menneskerettighets erklæring fra 1948, artikkel 21.1 og FN konvensjonen for økonomiske, sosiale - og kulturelle rettigheter av 1966, artikkel 11, så må husleien settes til et rimelig nivå. En husleie bør harmonere med inntekten til leietaker.

Husleien bør fastsettes i samarbeid med leietaker og/eller med hans/hennes leieboerforening. Husleien skal beskrives i husleiekontrakten. Husleiekontrakten skal også beskrive lengden på leieforholdet.

VI Deltakelse i beslutninger

Leieboere må ha rett til å delta i beslutningsprosesser igjennom sine leieboerforeninger.

a) Leieboere skal ha rett til:

- Å opprette og drive leieboerforeninger med det formålet å arbeide for bedre bomiljø, som inkluderer leieboerforhold, utvikling av bomiljø og lokalsamfunnet.
- Tilgang til klagemuligheter
- MEDIATION and ARBITRATION SERVICE ???
- Bli spurt når noen skal undersøke deres bomiljø.

b) Godkjente leieboerforeninger skal ha rettigheter lokalt og nasjonalt:

- Til å være engasjert i forhandlinger om husleie
- Til å være deltakere i komiteer som ser på, evaluerer og inspiserer husene. Og som behandler klager.
- Til å være deltakere i komiteer som blir nedsatt for å gjøre noe med klager osv

c) Leieboere bør gis rett til igjennom sine leieboerforeninger å:

- Forhandle om husleie
- Være deltakere i i komiteer som ser på, evaluerer og inspiserer husene. Og som behandler klager.
- Kunne kreve en uavhengig inspeksjon av sin leilighet
- Til å bli konsultert og involvert i planer osv, dersom noe skal gjøre med leiligheten

d) Beskyttede aktiviteter

Eiere av bygg med flere leietakere må tillate at leieboere

og deres organisasjoner avholder aktiviteter og etablere foreninger, feks:

- Aktiviteter som innebærer kontakt med leieboere, og å gi informasjon til leieboere
- Hjelp leieboere til å delta i leieboerforeningens aktiviteter
- Tillate og legge til rette for leieboermøter i bygget, uten at utleier er tilstede på disse

VII

Husleie rett / husleietvist utvalg

Det må innføres lovverk som legger til rette for husleierett/husleieutvalg som inkluderer representanter for legitime leieboerforeninger. Antall representanter fra huseiere og leietakere må være likt. Lederen må være uavhengig.